zoo indrukwekkende taal zijn hier gestichtskinderen met hun directeur aan het woord. Hun aanleg, hun natuur, hun alleshaagsche wijze van doen worden, zonder eenigen opsmuk of verfraaiïng, blootgelegd. Van onnatuurlijke bekeeringsgeschiedenissen is geen sprake. Toepasselijke preeken blijven weg. Maar het geheel vormt een zóó in de ziel grijpende prediking, dat geen leeraar het dezen christelijken paedagoog verbeteren kan".

Een dergelijke introductie noodt tot lezen. En teleurgesteld wordt men niet. De schetsen zijn over 't algemeen gevoelig en op het doel, dat de Schrijver beoogde, zuiver gestemd. Ze zijn verschillend van inhoud, maar hebben ten slotte alle dezelfde strekking: te doen zien hoe de gestichtszorg heilzaam heeft gewerkt op allerlei jongens, die aan den rand van den ondergang waren gekomen en met wie een gestichts-uitbesteding als een laatste middel werd geprobeerd.

Den inhoud van de verschillende verhalen weer te geven is een vrijwel doelloos werk. In hun schema toch zijn ze alle aan elkaar gelijk: de eene jongen moge door een andere oorzaak op „Valkenheide" gekomen zijn, dan de tweede, Piet moge meer schuldig zijn dan Jaap en Ko een lastiger patiënt zijn dan Kees, in hun wezen zijn de verhalen van eenzelfden inhoud. Waar het op aankomt, dat, wat ze elk opzichzelf hun waarde geeft, is de karakterteekening en daarmee in overeenstemming, de wijze, waarop de jongens behandeld worden, de een zus, de ander zoo; de een streng, de ander met zachtheid. In boeken als dit gaat het niet om den verhalenden inhoud, maar om de analyse, niet om de feiten zelf, maar om het licht, waarin die feiten worden gezien en gesteld. En daarvan kan men alleen genieten, door zelf te lezen. De kracht, die van zulk een bundel kan en moet uitgaan, wordt alleen gevonden bij eigen lectuur van iedere bladzijde en de werkelijkheid van die gestichtszorg spreekt alleen, wanneer men die zelf uit de gegeven schetsen aanschouwt. Dan gaat men zien de schoonheid van het zware werk, de beteekenis daarvan, met name (zooals in dezen bundel, waar de practijk van den christelijken gestichtsarbeid wordt geteekend), in eeuwigheidslicht. En men beaamt wat Dr de Visser schrijft: „als wij zien op jongens, die als een brandhout uit het vuur werden gered, dan danken wij voor het werk van het christelijk opvoedingswezen en beseffen wij opnieuw onze roeping, om dit met hand en hart krachtig te steunen".

Uit alles blijkt, dat in den Schrijver een ervaren leider aan het woord is, een die de moeilijkheden kent, maar ook de tact heeft, om ze op te lossen. Men krijgt altijd weer den indruk, dat tact bij dit werk alles is, niet slechts om sociale resultaten te verkrijgen, maar vooral ook, om deze verruwde, onverschillig en verhard geworden kinderen toegankelijk te maken voor den zegenrijken invloed van het Evangelie. Meer dan ooit is het hier een ploegen op harden bodem en een zaaien op hope tegen hope, in de bewustheid, dat alleen God den wasdom geven kan. Maar des te rijker gaat dan ook glanzen de bekroning, die Hij geven wil, soms op het onverwachtst en langs niet vermoede wegen. En dat is het, wat dit boekje aantrekkelijk maakt en toegewijde lezing waard. Wie de moeite daartoe nemen wil, zal vele mooie dingen vinden, opmerkingen van rijken inhoud, gedachten van diepen ernst, passages, die van hartelijke toewijding getuigen. En men zal een Kobus, een Piet, een Kees, een Ko, die men mogelijk in eigen omgeving ook kent, beter, milder, meer naar den eisch van het christelijk leven leeren beoordeelen.

Ook omtrent deze waarde van het boekje moeten we met een vermelding volstaan. Alleen kunnen we hier, door afschrijving van een enkel fragment, wél een indruk geven, wat ten aanzien van de de verhalen zelf niet mogelijk was. We nemen dan over deze passage uit de schets „Zalig zijn de armen van geest", die als proeve van het genre gelden moge:

„Achterlijk.

Dat is de véélzeggende naam, waarmede de menschen deze zwaarbezochten, welke met een droevig tekort aan weten en kunnen door het leven gaan, hebben geteekend.

Men heeft bedoeld te zeggen, dat deze beklagenswaardigen „niet goed bij" zijn. Ze komen achteraan.

Dát is het leed van hun leven.

Ze komen achteraan in het begrijpen der dingen, ze komen dus zéker achter in de uitvoering. Ze komen achteraan, reeds bij het begin van het werk, niet omdat ze lui zijn, doch omdat ze niet weten, hoe ze moeten aanvatten. Ze komen achteraan in het goed afleveren van hun werk, omdat ze de eischen aan goed werk te stellen, niet verstaan. Ze komen achteraan, wanneer er wordt gewaardeerd en geprezen: ze komen niet in aanmerking, wanneer er wordt beloond.

In één opzicht zijn ze niet de achterlijke. Wanneer bemerkingen (zulke Germanismen vindt men meer in het boek) worden gemaakt, zijn de meeste voor hen; wanneer fouten worden aangewezen, worden zij er het eerst bijgehaald; wanneer de standjes worden uitgedeeld ontvangen zij de grootste portie".

Dit fragment zegt voldoende, hoe de toon is van het boek: die van begrijpen. Van meeleven en daardoor tot meeleven leidend. En daarom, al moge het waar zijn, dat de Schrijver hier en daar wat te zeer op den voorgrond treedt en de conflicten psychologisch wel eens wat te makkelijk worden opgelost, we bevelen dezen bundel met z'n 14 schetsen gaarne aan bij ieder, die voor het mooie werk der gestichtsopvoeding gevoelt. En wie het niet kent en dus niets ervan weet, kan belangrijke en beschamende dingen er uit leeren.

C. T.

HET BOEK VAN DE WEEK.

Christus langs den Indischen Heirweg
door
E. Stanley Jones.

Dit boek is in zekere zin een pendant van het onlangs in deze rubriek door mij besproken werk van Katharine Mayo, Mother India.

Beide laten zij ons Indië, Britsch-Indië, zien, maar van een geheel verschillende zijde belicht.

Aan het einde van mijn bespreking van Katharine Mayo's boek wees ik er op, dat ik er één ding in gemist had: een breedere bespreking van de Christelijke zending en haar beteekenis.

Dit nu vinden we juist in het mooie boek van Stanly Jones, The Christ of the Indian Road.

Beide schrijvers zijn Amerikanen, en het object van hun studie is hetzelfde geweest: Britsch-Indië; maar hoe geheel verschillend is de aard van hun werk!

Katharine Mayo rukt met meedoogenlooze hand de zwachtels weg, om de vuile wondeplekken van de Indische samenleving bloot te leggen, zóó, dat men zich bijna met walging zou afwenden.

Stanley Jones, die zijn leven voor de Indiërs gegeven heeft, vertelt ons met een hart vol liefde hoe Indië staat tegenover de Christus, de eenige heelmeester.

Katharine Mayo's boek heeft van de zijde der Indiërs scherpe tegenspraak uitgelokt; zoo heeft een Brahmaan, Ranga Iyer, er tegen gepolemiseerd in Father India, een werk dat ik een dezer dagen ook in deze rubriek hoop te bespreken.

Het boek van Stanly Jones kan Indiërs en Westerling slechts doen danken, dat God zulke menschen aan de wereld wil geven, als de auteur zich in zijn eenvoudige openhartigheid toont te zijn; en de Christenen en weldenkende Indiërs kunnen slechts hopen, dat 's schrijvers vreugdevolle verwachtingen ten opzichte van het land zijner liefde bewaarheid mogen worden.

Dat het met de Britsch-Indiërs treurig gesteld is — wat de hoofdstrekking is van Katharine Mayo's betoog — komt ook wel uit, eventjes, in Stanley Jones' boek, wanneer hij ons vertelt van een orthodoxe Hindoe, die de droeve verzuchting slaakt: „Wij behooren tot een snel uitstervend ras. Na op zijn hoogst twee geslachten zullen wij verdreven zijn van de aardbodem". En we zitten midden in de kwestie van haar boek, wanneer Stanley Jones dezelfde Hindoe — die zich richt tot Sheshagiri Aiyar, lid van de wetgevende vergadering van Britsch-Indië, waarin deze een zeker wetsvoorstel had ingediend — aldus citeert: „In uw wet, die in het heele land rechtsgeldigheid verkregen heeft, hebt ge geen rekening gehouden met de eischen van onze godsdienst, gij hebt alleen mededoogen getoond met wat gij de „beklagenswaardige positie der vrouw" noemt en daarover vrome tranen gestort. Daardoor hebt gij meegeholpen de oude Hindoesche gebruiken te vernielen".

Maar overigens is dit heelemaal niet de kant die Stanly Jones belicht. Hij heeft jaren als zendeling gewerkt onder de aanzienlijke standen van Britsch-Indië, waartoe de Amerikaansche Methodisten hem in staat stelden, en hij vertelt ons nu van zijn ervaringen in die arbeid, en de conclusies tot welke hij daarbij langzamerhand gekomen is ten opzichte van de ontvankelijkheid van de Britsch-Indiërs voor het Christendom.

Of eigenlijk moet ik zeggen: voor de Christus. Voor de Christus die daar gaat langs de Indische heerweg.

Ik heb van Mother India geschreven, dat ik het een aangrijpend boek vond; ontroerend; schokkend.

Maar The Christ of the Indian Road met zijn roerende eenvoud en zachtheid van toon is eigenlijk nog veel geweldiger.

Het maakt ons stil, wanneer we deze man, die de hoogere, de leidende kringen van Britsch-Indië door en door kent, hooren zeggen dat hij verwacht dat dit ontzaglijke rijk, waar een vierde der bevolking der aarde woont, in afzienbare tijd gewonnen zal worden voor Christus.

Niet voor het Christendom in zijn eigenaardige Westersche kleur, maar voor de Christus.

Wanneer men het Christendom als godsdienstig stelsel en als draagster der Westersche beschaving ingang tracht te doen vinden in Indië, dan stuit men op een muur van verzet: het aannemen van de godsdienst der veroveraars is verraad aan het eigen land, in de gedachtengang van de nationalistische Indiër.

Maar als men de persoon van Christus — niet een vervaagde figuur, maar de Christus der Schriften — naar voren brengt, dan luistert de Indiër vol eerbied.

Toen onlangs aan verschillende professoren in ons land de vraag gesteld werd wat zij meenden dat het wezen en de beteekenis van het Christendom was, toen antwoordden o.a. twee Gereformeerde, twee Rechts-Ethische, een Luthersche en een Roomsch-Katholiek hoogleeraar: Christus, de God-mensch, de Verlosser der Wereld. Hoe heerlijk kwam hier bij alle verschoidenheid de eenheid der Christenen in Christus uit!

Dat het tenslotte alleen om Christus zélf gaat, en dat wij, vooral ook door ons leven, Zijne getuigen moeten zijn, heeft ook Stanley Jones na veel teleurstelling geleerd.

Treffend is, wat hij ons vertelt over het begin van zijn loopbaan als predikant:

„Een getuige te moeten zijn, dat is mij in de ziel gebrand door het tragisch begin van mijn loopbaan als dienaar des Woords. Toen ik tot het ambt geroepen werd, had ik een vage voorstelling dat ik Gods advocaat moest zijn — zijn zaak moest verdedigen in een schitterend pleidooi. Toen ik mijn predikant vertelde van mijn roeping, vroeg hij me, tot mijn verbazing en schrik, mijn eerste preek over enkele weken op een Zondagavond te houden. Ik bereidde me zeer zorgvuldig voor, want ik hoopte een goede indruk te maken en Gods zaak waardig te verdedigen. Er was een groot en zeer aandachtig gehoor, want allen waren de jonge man goed gezind. Ik begon met het noodige zelfvertrouwen. Na een paar zinnen, gebruikte ik een modewoord, dat ik voor of na die tijd nooit meer op mijn lippen heb genomen. Toen ik het uitsprak, zag ik, dat een jong meisjesstudentje zich vooroverboog om een glimlach te verbergen. Dat bracht mij zoo in de war, dat ik de draad van mijn betoog niet meer vinden kon, hoe ik mij ook inspande. Ik weet niet, hoe lang ik daar wel mijn handen heb staan wrijven in de hoop, dat mij weer iets te binnen zou schieten. Het leek een eeuwigheid. Ten slotte stotterde ik: „Vrienden, het spijt me, maar ik ben mijn preek vergeten". Vol schaamte en verwarring ging ik het trapje af. Dit is het begin van mijn ambt, dacht ik, en het is een tragische mislukking. Toen ik op de laatste trap stond scheen een stem tot mij te zeggen: „Heb Ik niets voor u gedaan?"

„Ja", antwoordde ik, „alles hebt Gij voor mij gedaan".

„Welnu", ging de stem voort, „kunt ge dat niet vertellen?"

„Ja, ja, dat kan ik", antwoordde ik vol vreugde, en ik ging onder de preekstoel staan (ik voelde mij zoo klein op dit oogenblik, dat ik er van overtuigd was, dat ik daarboven niet hoorde!) en zei: „Vrienden, ik heb gemerkt, dat ik niet preeken kan, maar ik heb Jezus Christus lief. Gij allen weet, hoe ik onder u geleefd heb — een roekelooze jonge man, die de ernst des levens niet kende — en ge weet, hoe ik veranderd ben. Gij weet, dat Hij het leven voor mij vernieuwd heeft en hoewel ik niet preeken kan, ben ik vast besloten Hem lief te hebben en te dienen". Na afloop kwam een jongen bij me en zei: „Stanley, ik wilde dat ik ook had wat jij gevonden hebt". Hij heeft het toen nog niet gevonden, maar nu is hij lid van diezelfde kerk — een Christen in de diepste zin van het woord. Niemand wenschte mij die avond geluk, maar in later jaren, toen de schaamte niet meer pijn deed, heb ik mijzelf wel dikwijls met dat begin geluk gewenscht. God had mij hard getuchtigd, maar de les heb ik nooit vergeten. In mijn ambt moest ik Gods getuige zijn, niet Zijn advocaat; leven in gemeenschap met Christus, zoodat ik altijd iets zou hebben om mee te deelen".

In Indië begon Stanly Jones eerst weêr verkeerd: het Christendom te verdedigen, in plaats van de Christus te brengen.

Totdat op hem aandrong de beteekenis van die heerlijke paradox, waarin Christus naar Zijn eigen woord de gelaafde en de laver is: „Voor zoover gij dit aan een van de minste mijner broederen gedaan hebt, hebt ge het Mij gedaan".

Toen begreep hij, dat Christus zit aan de Indische heerweg in al de ellendigen die smeeken om een bete broods, om een beker koud water. Toen zag hij, dat Christus zelf reeds lang was begonnen langs die heerweg voort te schrijden, maar de Christenen zelf hadden Zijn wondere gestalte omsluierd door hun Westersche begrippen vóór hem te schuiven.

Nu ging hij Hem zélf toonen, zooals Hij, de Aziaat naar den mensch, zich geeft aan Indië, aan Azië. De Christus van de Indische heerweg.

En als dan degene die Hem verkondigt, ook, zij het in zwakheid, Zijn beeld vertoont, dan opent zich de geest van de Indiërs voor Hem: zij willen Christus zien, én Christenen.

Welk een zware taak is het, om zóó Evangelieverkondiger te zijn. Alleen wie alles verwacht van Gods genadige bijstand, zooals Stanley Jones dat altijd weer blijkt te doen, kan hier onder Gods zegen resultaat hebben. Zijn kracht wordt in zwakheid vervuld.

Natuurlijk is het „wie" hier niet in strijd met het „wat". Het „wie" draagt het „wat".

Begrijp mij goed, zegt Stanley Jones: „Het „wat" in het Christendom is niet onbelangrijk. Altijd weer zullen er om Hem heen leerstellingen ontstaan. Wij kunnen niet zonder leerstellingen. Maar ik acht het van zoo groot belang, dat wij zuiver in de leer zijn, dat ik vraag, dat elk onzer dogma's telkens weer bezien wordt in het stralend licht van Zijn persoonlijkheid en telkens weer gesteld wordt onder de tucht van Zijn levende Geest. De eenige plaats waar wij onze leer zuiver kunnen houden is in het licht van Zijn aangezicht. Daar worden dwalingen openbaar, d a a r, maar nergens anders".

Het Indische Christendom zal hetzelfde zijn als het onze, omdat het hart er van dezelfde Christus zal wezen; maar het zal anders gekleurd zijn. De Indiër zal Christus zien, zooals Hij komt langs de Indische heerweg. Die Christus zal hem verlossen van de ontzettende nachtmerrie der misschien acht millioen reïncarnaties, die volgens het Hindoeïsme noodig zijn om God te bereiken.

„Wanneer ik mij nu voorstel", zegt Stanley Jones, „hoe de mensch zou zijn die voor ons het type zou wezen van de echt Indische Christen, dan rijst de figuur van Sadhu Sundar Singh voor mij op. Zooals hij daar staat in zijn in lange plooien neervallend geel gewaad, de voeten in sandalen, zonder eenig aardsch bezit, met een gelaat dat straalt van rust en vreugde, is hij geheel een figuur uit het Nieuwe Testament. Hier zien wij het Christendom in een zuiver Indische vorm.

Wanneer hij naar Europa gaat, is geen zaal of kerk groot genoeg voor de menschenmenigte die hem wil hooren. Wanneer zij naar hem luisteren, hooren zij klanken, die onze onrustige hedendaagsche samenleving nieuw schijnen; die een leven vertolken, waarin de suprematie van de geest tot werkelijkheid is geworden, dat rust en harmonie gevonden heeft, en zich volkomen h e e f t overgegeven aan de Christus die langs de Indische wegen gaat.

Terecht is er gezegd: „De laatste commentaar op de evangeliën kan niet geschreven worden, vóór Indië tot het Christendom is overgegaan".

Tenslotte schetst Stanley Jones „onze schoone taak in Indië" aldus: „Zelf hem kennen, anderen tot Hem leiden, ons dan terug trekken — niet noodzakelijkerwijs ons uit hun land terugtrekken, maar in elk geval ons in geestelijke zin terug trekken — en Indië met Christus alleen laten: Hij en Indië moeten de verdere weg alléén gaan".

En hij eindigt met de juichtoon: „Indië begint te wandelen met Christus die gaat langs de Indische wegen. Een triomftocht zal het zijn".

Moge zijn verwachting niet beschaamd worden. Als hij juist ziet — God geve het! — dan kunnen we ons nauwelijks voorstellen welk e e n groot werk God bezig is te werken. Steune ons gebed al die mannen, ook in ons Nederlandsch-Indië, die trachten aan de Indiërs Christus te laten zien in al Zijn heerlijkheid en verlossende zondaarsliefde.

VELDKAMP.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN.

De Landbouw.

In 't algemeen neemt in de laatste jaren de welvaart van ons volk belangrijk toe. Ondanks werkloosheid en uitvoerbelemmeringen bloeien industrie en handel, en de aan de arbeiders betaalde loonen weerspiegelen den goeden gang van zaken.

In de landbouw is het echter grondig mis en ondanks de goede technische positie laten de economische resultaten zeer veel te wenschen.

Niet enkel de winsten der bedrijfsleiders maar ook de loonen der arbeiders bevinden zich over 't algemeen beneden een redelijk peil. Een bijzonder kras staaltje geeft wel een publicatie in „Het Volk" waarvan hier een stukje volgt.

Op Walcheren zijn als regel de loonen der landarbeiders des zomers f 12 per week, van losse arbeiders soms f 2.50 per dag, 's winters zijn de weekloonen f 9. De werktijd is 's zomers 10 en 11 en 's winters 9 uur per dag. Bij aardbeien- en bessenplukken komt veel kinder-arbeid voor, deze verdienen 50—75 cent per dag. Vrouwen werken mee voor bieten- en aardappelrooien en verdienen f 6—f 8 per week.

Op Schouwen-Duiveland zijn de loonen te Burgh en Haamstede het beste, ze zijn 's zomers f 2.25—f 2.50 per dag, 's winters f 2; elders op het eiland zijn ze f 2.25 en f 1.75 per dag. De werktijd is des zomers 11 uur en 's winters 8 à 9 uur per dag. In het westen van Schouwen komt vrouwen- en kinderarbeid weinig voor; zij verdienen f 1—f 1.25 per dag. Bij het bessen-plukken stijgt dit tot f 1.75; elders, waar meer vrouwen- en kinderarbeid wordt verricht, verdienen deze hoogstens f 1.50 per dag.

Op Tholen is het loon van een landarbeider 25 cent per uur, bij aangenomen werk in de bieten, enz. is het wat hooger. 's Zomers wordt 10 uur per dag gewerkt, 's winters een paar uur korter, bij slecht weer in het geheel niet, zoodat de losse arbeiders dan zonder verdiensten zijn. Hier komt buitengewoon veel kinderarbeid voor, vooral „in de uien"; wie „Onnoozele kinderen" van A. M. de Jong heeft gelezen, weet wat dit voor de kinderen beteekent.

Van St. Maartensdijk deelt men nog mede, dat daar de loonen van vaste arbeiders f 550—f 650 en van losse arbeiders f 500 per jaar zijn. Ook hier komt, evenals elders, vrouwenarbeid veel voor, waardoor de loonen der mannen gedrukt worden, terwijl juist weer door de lage loonen der mannen, vrouwen en kinderen mee naar het land moeten, om het te lage loon van den man aan te vullen. Vrouwen verdienen hier tot f 1.75 per dag.

In andere streken van ons land zijn misschien niet zulke wanverhoudingen aan te wijzen doch wel zijn er streken waar de toestanden slechts weinig beter zijn.

Tegenover de scherpe en veelzins verblijdende stijging van het levenspeil in de steden en de industrie is de landbouw jammerlijk achter gebleven.

Zelfs zijn door de daling van de geldwaarde hier en daar de toestanden verslechterd, omdat de nominale loonen niet in verhouding daarmee zijn gestegen.

Blijkens de bovenaangehaalde cijfers moet er van een noodstand gesproken worden.

Ook de regeering heeft dat ingezien en zooals in dergelijke gevallen te doen gebruikelijk is, een commissie benoemd om een onderzoek in te stellen naar het levenspeil der landarbeiders en zoo noodig maatregelen tot verbetering voor te stellen.

Gemakkelijk is de taak dezer commissie, vooral wat het laatste betreft, niet.

Wel bestaat ten behoeve dezer groep de „Landarbeiderswet" waardoor sommigen een klein plaatsje op afbetaling in eigendom kunnen krijgen, doch hoe nuttig deze wet ook moge zijn, nimmer kan er een middel in gezien worden, waardoor de toestand van het gros der landarbeiders verbeterd wordt. Steeds zullen het verhoudingsgewijze slechts enkelen zijn die hiervan profiteeren, zooals trouwens de praktijk bewijst.

Indien aldus vaststaat dat niet door gedeeltelijke zelfstandigmaking de toestand der landarbeiders te verbeteren valt, komt aan de orde een verhooging der veel te lage loonen.

Ongetwijfeld is dit dan ook de weg en hier en daar zal zeker, zonder schade voor het bedrijf, het loon der arbeiders verbeterd kunnen worden.

Maar niet in 't algemeen kan deze maatregel toepassing vinden. De toestand van vele pachters is thans reeds slechter dan van de slechtst betaalde arbeiders.

De verslagen der coöperatieve landbouwboekhoudingen doen zien dat vele bedrijven met verlies werken en andere met een zoodanige winst dat nauwelijks van een loon voor den bedrijfsleider gesproken kan worden.

Zoo zit hier aan de loonkwestie het geheele agrarische vraagstuk vast en dit is zeker niet eenvoudig.

Allereerst is daar het feit dat de boeren door onderlinge concurrentie de pachten doen stijgen tot boven een redelijk peil. Verder is door het feit dat de landbouwproducten een wereldmarkt hebben en dus de boeren in ons land moeten concurreeren met hun vakgenooten over de geheele wereld, die dikwijls veel goedkooper grond en lager looncijfer hebben.

Dan is er de kwestie van den vrijhandel of laten we liever zeggen, van de protectie. De nabij gelegen landen weten door allerlei tariefbepalingen onze producten handig te weren en onze regeering doet niets.

Het is de oude geschiedenis van een „pot de verre" en een „pot de fer" die samen uitgaan. Eén komt gebroken thuis en dat zijn wij.

Ook de afzet der landbouwproducten binnen onze grenzen laat te wenschen. Verleden jaar is in September te Baarn het 79ste Landhuishoudkundig congres gehouden en daar werd door den heer L. Westerdijk de vraag besproken of de verhouding tusschen den prijs dien de consument betaalt en de producent ontvangt, een juiste is.

Het antwoord was ontkennend.

Voor de vleeschsoorten berekende de inleider een verschil van 100 pCt, voor tuinbouwvoortbrengselen verschillen van 300—400 pCt, voor kaas was de winstmarge 100 pCt.

Deze cijfers zijn ontstellend en maken duidelijk hoe het komt dat de consument vrij goed betaalt en toch de producent een zorgelijk bestaan heeft.

Wat de oorzaken ook mogen zijn, de verdeeling van ons volksinkomen laat nog veel te wenschen en het zijn niet in de laatste plaats de werkers in den landbouw die daar de dupe van zijn.

Zeer wenschelijk zou zijn dat de regeering ten dezen eenige maatregelen tot verbetering kon voorstellen.

E. VISSER.

OPVOEDING EN ONDERWIJS.

Gevaren van onze huidige Schoolwetgeving.

III.

Als vijfde gevaar noem ik het genieten van de subsidie zelf. 't Is één van de dingen, waarop onze tegenstanders zelfs gewezen hebben. Zij meenen, dat het maar verstandig is, ook de „Kerkelijken" aan de staatsruif te laten. Daar zullen ze zich den dood eten. Ze meenen opgemerkt te hebben, dat er in ons kamp meer aandacht gegeven wordt aan de vraag wie het onderwijs betalen zal dan aan de vraag, hoe het onderwijs zoo goed mogelijk zal worden gemaakt. Daarom willen velen dan ook de Bijzondere School aan een ander front aanvallen. Ze meenen, dat de achterzijde van onze stelling open gaat liggen. En dat zal zij ook, wanneer liefde en offervaardigheid voor onze scholen gaan minderen, wanneer de band tusschen huis en school gaat verslappen, alleen al door de omstandigheid, dat de school haar verzorging nu wel uit de publieke kassen geniet. Dr Colenbrander gaf daarom dan ook zijn vrienden den raad, eigen offervaardigheid aan te kweeken, nu die aan de rechterzijde mindert. Wij kunnen ons een en ander voor gezegd houden. Wij weten, hoe zij ons aan de ruif zien staan en welke hoop er in hun harten leeft. Daarom, als we dan al de subsidie in ontvangst nemen, als de vijand dan al ophoudt onze stelling aan de voorzijde te bestoken, dan moeten we toch in het oog houden, dat er ook nog een achterzijde aan de schoolstelling is. En die houden we gedekt, wanneer de milde subsidie niet de wig wordt, ingedreven tusschen ouders en school, wanneer de blijvende offervaardigheid de ouders ieder oogenblik gereed doet staan, om een nieuwen schoolstrijd te voeren, ook door hun meeleven met de school, door hun gebed voor de school. En die achterzijde van onze schoolstelling houden we mede gedekt door de toewijding van onze onderwijzers, door hun medeleven met de gezinnen, door hun weigering om staatsambtenaren te worden, kortom, doordat heel de schoolgemeente daar staat in ongebroken kracht, in haar eenheid van bedoelen, om het gedoopte zaad der Kerk op te voeden in de vreeze des Heeren. Daarvoor is nu de subsidie een middel in ons land. Wij hebben er ruimte door gekregen, wij hebben een geopende deur. Als we nu maar geen oogenblik daarbij vergeten, dat er vele vijanden zijn, vele tegenstanders. Dan kunnen we het gevaar, dat er in het genieten van subsidie ligt, afwenteleu.

Dan wordt de subsidie een m i d d e l, om onze kracht des te beter te ontplooien en wij waken er met elkander voor, dat onze school daardoor niet ongemerkt, voetje voor voetje, overglijdt van het terrein van het gezinsleven naar dat van den Staat.

Die zorg voor het zuiver houden van eigen beginsel brengt een ander gevaar mee, het zesde gevaar. Wij hebben de oogen open voor de belangen van onze eigen school, maar mogen daarom de Overheidsschool niet uit het oog verliezen. Of dit gevaar ook in verband staat met de huidige wetgeving? Ongetwijfeld! De Overheid heeft haar scholen, waar nog een 40 pCt. van de kinderen van ons volk onderwijs ontvangen. En daarom blijft de Openbare School een volksbelang bij uitnemendheid. Uiteraard staan de ouders van die school ver af. Men poogt door oudercommissies en door ouderavonden school en gezin wat nader tot elkander te brengen, maar groote successen kunnen in dit opzicht nog niet worden geboekt. Een gevolg daarvan is en — ziedaar het gevaar — dat de Openbare School de school van de onderwijzers is, gestempeld in vele plaatsen met een merk, waar de kleur rood niet vreemd aan is. Dat mogen wij niet aanzien, zonder in actie te komen. Wanneer de ouders meer invloed konden oefenen, zou de kleur heel vaak anders zijn. Een groote invloed is door de godsdienstlooze school reeds uitgeoefend. Hebben we reeds met elkaar beredeneerd, dat de school niet mag wezen een staatscreatuur, dan moeten we even stellig afspreken, dat de school ook niet mag wezen het instituut van den onderwijzer en dat wordt ze, als aan die school het merk der neutraliteit wordt opgedrukt. In naam is dan dat onderwijs neutraal, in wezen is het gedrenkt met den geest van den onderwijzer. En hoe zou dat ook anders kunnen? Maar daarom is het juist zoo noodig, dat door de ouders in de hen vertegenwoordigende besturen groote invloed wordt uitgeoefend. Daarom wijst ons Unierapport ook voor de Overheidsschool een weg, die uitnemend is. De Gemeentebesturen dragen op tijd en wijze bij de wet te regelen, het beheer der scholen over aan plaatselijke commissies, te benoemen door de ouders der schoolgaande kinderen. Wanneer geleidelijk onze bevolking rijp wordt gemaakt voor dit idee, zou de school heel wat dichter komen te staan bij de ouders. Daar zou ook nog een duitje mee te besparen vallen. Uitschakeling van het particulier initiatief en van de particuliere verzorging heeft in ons land al heel wat geld gekost.

Misschien hadden sommigen hier een klein pleidoocitje verwacht voor de christianisatie van de Openbare School. Die dan in dezen vorm zouden willen waken door middel van de school voor de belangen van geheel ons volk. Deze gedachte is evenwel nooit door onze partij gepropageerd. We mogen er ons wel even rekenschap van geven, dat dan onder de vlag der neutraliteit het Christelijk beginsel in de Openbare School zou worden binnengedragen. Moet dat dan gaan tegen den zin der ouders? Dat zal men toch niet willen. Welnu,